Oświadczenie złożone
przez senatora Ryszarda Majera
na 34. posiedzeniu Senatu
w dniu 14 maja 2025 r.

Oświadczenie skierowane do ministra spraw wewnętrznych i administracji Tomasza Siemoniaka

W ostatnich latach nasz kraj stał się miejscem, do którego przybywa coraz więcej cudzoziemców – w celach zawodowych, edukacyjnych, a niekiedy z powodów humanitarnych. Odpowiedzią na te wyzwania miały być centra integracji tworzone przez samorządy, organizacje pozarządowe i jednostki wspierane środkami zewnętrznymi. Ich celem jest ułatwienie adaptacji, zapewnienie dostępu do informacji, języka, rynku pracy i życia społecznego. Niestety, coraz częściej docierają do mnie sygnały – zarówno od przedstawicieli organizacji społecznych, jak i od mieszkańców lokalnych wspólnot – że system ten funkcjonuje w sposób niespójny, doraźny i nie zawsze skuteczny. Uwagi te spływają zarówno z miejsc, gdzie centra już funkcjonują, jak i z tych, w których są one projektowane w ramach programu FAMI.02.01-IZ.00-004/24 – tworzenie Centrów Integracji Cudzoziemców (CIC) na obszarze Polski.

Po pierwsze, brakuje ogólnopolskich standardów. Każde centrum działa inaczej, co skutkuje nierównościami w dostępie do usług, w zależności od miejsca pobytu cudzoziemca. Taka sytuacja rodzi chaos i podważa zaufanie do instytucji państwowych.

Po drugie, większość centrów jest uzależniona od krótkoterminowego finansowania projektowego, głównie ze środków Unii Europejskiej. Po zakończeniu finansowania działalność wielu z nich zostaje zawieszona lub ograniczona. Nie można budować polityki integracyjnej, opierając się na niepewności.

Po trzecie, brakuje spójności między tymi centrami a instytucjami publicznymi – urzędami wojewódzkimi, szkołami, służbami społecznymi. Cudzoziemiec, który korzysta z pomocy centrum, często wciąż natrafia na mur niezrozumienia i biurokracji w urzędach państwowych.

Po czwarte, głos mieszkańców lokalnych społeczności jest pomijany. Centra powstają nierzadko bez konsultacji, bez rozmowy, bez komunikacji z osobami, które w danej okolicy mieszkają od lat. To rodzi opór, poczucie marginalizacji i społeczne napięcia, którym można było zapobiec.

W związku z powyższym kieruję do ministra spraw wewnętrznych i administracji następujące pytania.

1. Czy MSWiA planuje wdrożenie ogólnokrajowych standardów funkcjonowania centrów integracji cudzoziemców, które zapewniłyby spójność i równy dostęp do usług?

2. Czy ministerstwo przewiduje mechanizmy stałego, krajowego finansowania dla tych placówek, niezależnego od cykli projektowych Unii Europejskiej?

3. Jakie działania podejmuje MSWiA, by włączać lokalne społeczności w proces tworzenia, nadzorowania i oceny pracy centrów?

4. Czy prowadzony jest systematyczny monitoring skuteczności funkcjonowania centrów? A jeśli tak, to czy wyniki są publicznie dostępne?

5. Czy planowane są programy szkoleń międzykulturowych i specjalistycznych dla personelu tych placówek?

Integracja to proces wymagający profesjonalizmu, długofalowego planowania i społecznego zaufania. Oczekuję, że państwo polskie, poprzez swoje instytucje, nie będzie tu działać doraźnie, lecz systemowo, odpowiedzialnie i z poszanowaniem zarówno cudzoziemców, jak i obywateli Rzeczypospolitej.

Ryszard Majer